

ԻԱՆ ԿՐԱՈՒՄ: ՀԱՆԳԻՍՏ ՆԱՀԱՏԱԿԱՑ ԱԶԳԻՍ ՀԱՅՈՑ

(From the Armenian perspective, Requiem is not a mourning and grieving over the dead. It is an expression of hope for a new and eternal life through the Resurrection of our Lord Jesus Christ.)

TRANSLITERATION HANGIST NAHATAKATS AZGIS HAYOTS

IAN KROUSE: ARMENIAN REQUIEM

PART I

1. ՆԱԽԵՐԳԱՆ

ԵՍ ԵՐԳԵԼՈՎ Կ'ՈՒՉԵՄ ՄԵՌՆԻԼ

Միամանթօ

«Եւ դուն սա՛ մաքրափայլ թերթերուդ վրան
ցեղին ցաւը եւ ցեղին ուժը բանաստեղծէ,
Ապագայ սերունդներուն
եւ մեր անցեալին տխրութեանն ի նուէր,
Ես որք մըն եմ եւ ըմբոստ մը, մնա՛ս բարեաւ,
կորուսեալներս փնտռելով կ'երթամ...
Քու երգերէդ երգ մը տուր ինձ,
երգ մը, ես երգելով կ'ուզեմ մեռնիլ...»

2. ԽՈՐՀՈՒՐԴ ԽՈՐԻՆ

ՇԱՐԿԱՆ ԶԳԵՏՏԱՌՈՐՄԱՆ

Խաչատուր Տարօնացի

Խորհուրդ խորին, անհաս, անսկիզբն,
Որ զարդարեցեր զվերին պետութիւնդ՝
Ի յառազաստ անմատոյց լուսոյն,
Գերապանձ փառօք՝ զդասս հրեղինաց:

Անճառահրաշ զօրութեամբ
Ստեղծեր զԱդամ, պատկեր տիրական,
Եւ նազելի փառօք զգեստաւորեցեր
Ի դրախտն Ադենի, տեղի բերկրանաց:

Զարչարանօք քո սուրբ Միածնիդ
Նորոգեցան արարածք ամենայն,
Եւ վերստին մարդն անմահացաւ
Զարդարեալ ի զգեստ անկողոպտելի:

1. NAKHERGAN

YES YERGELOV KUZEM MERNIL

“Yev dun sa maqrapayl terterud vran
tseghin tsava yev tseghin uzha banasteghtze,
Apaga serundnerun
yev mer antsyalin takhrutyann i nver.
Yes vorb men em yev ambost ma, manas baryav,
korusyalneras pantrelu kertam!
Qu yergered yerg ma tur indz,
yerg ma, yes yergelov kuzem mernil...”

2. KHORHURD KHORIN

SHARAKAN ZGESTAVORMAN

(The mystery of the creation of the world and man. The mystery of martyrdom. A prayer for the Church as the foundation for faith, which is a conduit for peace among men)

Khorurd khorin, anhas, aneskizben,
Vor zardaretser zverin petutyund,
I haragast anmatuyts lusuyin,
Gerapantz paroq, zdasos hreghinats.

Ancharahrash zorutyamb
Steghtzer zAdam, patker tirakan,
Yev nazeli paroq zgestavoretser
I drakhtn Adeni, teghi berkrants.

Charcharanoq qo surb miyatznid
Norogetsan araratzq amenayn,
Yev verestin mardn anmahatsav,
Zardaryal i zgest ankoghopteli.

1. PRELUDE

I WANT TO DIE SINGING *(final stanza)*

Siamanto (1878-1915)

“And you, upon these spotless gleaming pages
this race’s pain, this race’s power, poetize,
In deference for future generations
and the sorrow of our past.
I am an orphan and a rebel, may you stay well,
I go in search of those I’ve lost!
Of your songs, give me one song,
only one song, I want to die singing...”

2. KHORHURD KHORIN – "THE CREATION"

HYMN OF VESTING *(Mystery Profound)*

Khachatur of Taron (13th century)

O mystery profound, unfathomable, without beginning,
You adorned your supernal dominion,
A chamber of unapproachable light,
In splendid glory, with the ranks of fiery spirits.

With ineffably wondrous power
You created Adam, in your image,
And vested him with gracious glory
In the paradise of Eden, place of delights.

Through the sufferings of your Only-born
You renewed all creatures;
And man was restored in immortality
Decked in unspoilable vestments.

Թագաւոր երկնաւոր,
Եկեղեցի քո անշարժ պահեա՛,
Եւ զերկրպագուս անուանդ քուն
Պահեա՛ ի խաղաղութեան:

3. ՄԻՋԵՐԳ Ա ՆԱՋԷԻ ՕՐՕՐԸ

Աւետիս Ահարոնեան

*Քնիր, իմ բալիկ, օրօր ի՛ջ արա.
Դու լաց մի՛ լինիր, ես շա՛տ եմ լացել:*

Կոյր կռունկները, սուգ ու շիւանով,
Մեր սեւ երկնքով եկան անց կացան,
Ա՛խ, մեր լեռներուն նրանք կուրացան.
Դու լաց մի՛ լինիր, ես շա՛տ եմ լացել:

Հողմն է հեծեծուն սեւ անտառներուն,
Անտէր մեռելի սուգն է այն, բալիկ,
Անտէր ու անթաղ մեռելները շատ.
Դու լաց մի՛ լինիր, ես շա՛տ եմ լացել:

Դալուկ շրթունքիդ իմ կաթը սառեց,
Գիտեմ, այն դառն է, չես ուզում, բալիկ,
Ա՛խ, վշտիս թոյնն է քամուել նրա մէջ,
Կուրծքս ցաւոտ է, ես շա՛տ եմ լացել:

*Քնիր, իմ բալիկ, օրօր ի՛ջ արա.
Դէ՛հ, շո՛ւտ, բօ՛յ քաշիր, ես շա՛տ եմ լացել:*

4. ՈՐ ՅԱՆԷԻՑ

ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ԸՆԲՐԱԿԱՆ ՃԱՇՈՒ

Կաթողիկոս Պետրոս Գետաղարծ

(A prayer for those who are asleep in Christ. The hymn appeals to the mercy of the omnipotent God. When speaking about the final days and God's judgment, the eschatology of the Armenian Church emphasizes God's mercy rather than his punishment)

Որ յանէից ստեղծող գոյից
արարչակից Հօր՝ Բանդ Աստուած,
Թողութիւն շնորհեա՛ ննջեցելոց քոց ծառայից,
Յորժամ գաս դատել՝ զոր անարատ ձեռօք ստեղծեր:

Որ ի Հօրէ առաքեցար եւ մարմնացար ի սուրբ Կուսէն,

Tagavor yerknavor,
Yekeghetsi qo ansharzh pahya,
Yev zerkərpagus anvanəð qum
Pahya i khaghaghutyan.

3. MIJERG 1 NAZEYI ORORƏ

*Qəmir, im balik, oror ish ara!
Du lats mi linir, yes shat em latsel.*

Kuyr kərunknərə, sug u shivanov,
Mer sev yerkenqov yekan ants katsan,
Akh, mer lernerum nəranq kuratsan,
Du lats mi linir, yes shat em latsel.

Hoghmn e hetzetzum sev antarnerum,
Anter mereli sugn e ayn, balik,
Anter u antagh merelnerə shat,
Du lats mi linir, yes shat em latsel.

Daluk shərtunqid im katə sarets,
Gitem, ayn darn e, ches uzum, balik,
Akh, vəshtis tuyunn e qamvel nəra mej,
Kurtzqəş tsavot e, yes shat em latsel.

*Qəmir, im balik, oror ish ara!
Deh, shut, boy qashir, yes shat em latsel.*

4. VOR HANEYITS HANGSTYAN SHARAKAN TCHASHU

Vor haneyits steghtzogh goyits
ararchakits Hor Band Astvatz,
Toghutyun shnorhya nənjetselots qots tzarayits,
Horzham gas datel zor anarat dzeroq steghtzer.

Vor i Hore araquetsar yev marmnatsar i surb kusen,

Heavenly King,
Preserve your Church unshaken,
And keep in peace
The worshipers of your name.

3. INTERLUDE 1 NAZE'S LULLABY

Avetis Aharonian (1866-1948)

*Sleep, my little one, go back to sleep!
Don't you cry my child, I have cried too much.*

The blind cranes flew, wailing mournfully,
Across our black heavens they came and went,
Ah, in our mountains they were blinded!
Don't you cry my child, I have cried too much.

The gale moans through the black forests,
'Tis a lament for abandoned corpses, child,
Abandoned and unburied corpses are many,
Don't you cry my child, I have cried too much.

Upon your pallid lips, my milk froze,
I know, 'tis bitter and you want no more, child,
Ah, it is mixed with the poison of my sorrow,
My bosom is sore, I have cried too much.

*Sleep, my little one, go back to sleep!
Come, take soon growth, I have cried too much.*

4. VOR HANEYITS (creator of all beings) REQUIEM HYMN OF THE SYNAXIS

Catholicos Petros I Getadardz (d. 1058)

O Word of God, co-creator –with the Father–
of all beings out of nothing,
Grant forgiveness to your servants who are asleep,
When you come to judge those you created with spotless hands.

O you, who was sent by the Father, incarnate of the Holy Virgin,

Թողութիւն շնորհեա՛ննցեցելոց քոց ծառայից,
Յորժամ գաս դատել՝ զոր անարատ ձեռք ստեղծեր:

*Փառք Դոր եւ Որդոյ եւ Դոգոյն Սրբոյ,
Այժմ եւ միշտ եւ յաիտեանս յաիտենից: Ամէն:*

Որ ի խաչին անշնչացար՝
գմահու լուծեր զիշխանութիւն,
Թողութիւն շնորհեա՛ննցեցելոց քոց ծառայից,
Յորժամ գաս դատել՝ զոր անարատ ձեռք ստեղծեր:

5. ՄԻՋԵՐԳ Բ

ԼՈՒՄՆԿԱՅՆ ԳԵՐԵՉՄԱՆԱՑ ԶԱՅՈՑ

Յայր Ղեւոնդ Ալիշան

Դարծիր նայե՛ հիմ՝ ի վայր,
նայե՛ ի փէշ սարերուս,
Նայե՛ ի տափ տաճարիս,
եւ ի հողրանք գեղերուս...

Ա՛հ, գերեզմանքն են Յայոց՝
որ ոչ եւս են յաշխարհի,
Մաշած նշխարք մեր հարանց՝
թաղուած ի խոր խաւարի:

Այն Յայկազունքն անուանի
եւ մարդկութեան անդրանիկք,
Որ զԱդամայ տունն իրենց
վարձեցին տուն երջանիկ,

Յեթանոսաց կուռքերուն
յարթող որդիքն այն Յայկայ՝
Ընկան անոնք այլ ի քուն
ներքեւ ժայռիցն Յարքայ:

Յայկն այլ ի քուն է ահեղ,
եւ ո՞վ գիտէ զիւր դադար...
Ո՞ր լեռն արդեօք է քո բարձ՝
բարձրագլուխ քաջդ Արամ...
Եւ դու, Արայդ գեղեցիկ,
յո՞ր դաշտ արդեօք, յո՞ր հովիտ...
Դու ոսկեժամ եւ խարտեաշ
Տիգրան, դու յո՞ր կաս քարայր...

Toghutyun shnorhya nənjetselots qots tzarayits,
Horzham gas datel zor anarat dzeroq steghtzer.

*Parq Hor yev Vordvo yev Hogvoyn Sərbo,
Ayzhm ev misht yev havityans havitenits. Amen.*

Vor i khachin anshənochatsar,
zmahu lutzer zishkhanutyun;
Toghutyun shnorhya nənjetselots qots tzarayits,
Horzham gas datel zor anarat dzeroq steghtzer.

5. MIJERG 2

LUSƏNKAYN GEREZMANATS HAYOTS

Dardzir naye him i vayr,
naye i pesh sarerus,
Naye i tap tacharis,
yev i hoghranq gegherus...

Ah! gerezmanqn en hayhots,
vor voch yevs en hashkharhi,
Mashatz nəshkharq mer harants,
taghvatz i khor khavari.

Ayn haykazunqn anvani
yev mardkutyan andranikq,
Vor zAdama tunn irents
vardzetsin tun yerjanik.

Hetanosats kurqerun
haghtogh vordiqn ayn Hayka,
Ənkan anonq ayl i qun
nerqev zhayritsən Harqa.

Haykn ayl i qun e ahegh,
yev ov gite zyur dadar?
Vor lern ardyoq e qo bardz
bardzraglukh qajd Aram?
Yev du Arayd geghetsik,
hor dasht ardyoq, hor hovit?
Du vosketzam yev khartyash
Tigran, du hor kas qarayr?

Grant forgiveness to your servants who are asleep,
When you come to judge those you created with spotless hands.

*Glory be to the Father and to the Son and to the Holy Spirit,
Now and always and unto the ages of ages. Amen.*

O you, who gave up your breath on the cross,
destroying the power of death,
Grant forgiveness to your servants who are asleep,
When you come to judge those you created with spotless hands.

5. INTERLUDE 2

MOON OF THE ARMENIAN SEPULCHERS (Excerpts)

Father Ghevond Alishan (1820-1901)

Turn around now and look down,
look at the foot of our mountains,
Observe our temples, leveled,
and our villages, reduced to rubble!

Ah! These are the tombs of the Armenians
who no longer bide the earth,
The worn-out relics of our fathers,
buried in darkness profound.

Those famed Armenians,
first-born of the human race,
Who, in Adam's dwelling-place
a happy home did make.

Those children of Hayk
who triumphed over the pagan gods,
And fell asleep
beneath the boulders of Harq.

In formidable sleep rests Hayk,
and who knows his resting place?
What mountain is your pillow
O high and mighty Aram the Brave?
And you, Ara the Handsome,
which plain, which vale?
You, golden-haired Tigran,
which cave entombs you?

Վեհատեսիլ դու Վահագն՝
դր ընդ աստուածս նստար.
Երկհազարեան տանուտէրք
Հայոց հողուս Հայկազունք...
Դուք այլ, պանդուխտ հարազատք,
Արշակունիք տնաշէն.
Դու այլ ո՛վ մեծդ հսկայից
եւ թագ՝ւորաց, սուրբ Տրդատ.
Եւ դուք կարմիր Վարդանայ
վարդանման դուք ընկերք՝
Բագրատունիք շինարարք,
յերազգաւորս եւ Բագրան:

Մոլորհաւատ ազգեր սեւակրօն
Հրով թրով եկան յիմ աշխարհ.
Կ'ասեն, վերց'ի պատրագ ու պաշտօն,
Լուսաւորչի լոյսն ըլլայ խաւար...

Ա՛յ անիծեալ օձք, սիրտք գազանի,
Չորնան լեզուդ՝ ւ անգութ բազկնիդ.
Թէ բռնացայք հոգուս հայրենի՝
Հոգիս չ'ինկնար ի չար ձեր ժանիդ.

Հայոց հաւատ է Փրկչին հաւատ,
յԱռաքելոց բերած նախընծայ,
Լուսաւորիչն տնկեց հաստատ
Ու մեր արիւնքս ոռոգեն զնայ:

Պարսիկք ի զուր ատրուշանք վառին,
Ի զուր Հագար այրէ գքաղքնիս.
Սուր Սկիւթին եւ թուր Թաթարին
Ի զուր շողան, ազատ է հոգիս:

Կարմրածոցիկ հետ հատից նռանց,
Հետ հողմնահար խայծեալ խնծորին,
Նման սարիցն արեան աղբրանց՝
Թափին նշխարք կարմիր կտորին:

Հողն հայրենի ծօժ գտուրք արին,
Ծոցն բանայ, առնու զիւր որդեակք.
Յանմարդաձայն յանժանօթ անկիւն
Կարմիր քնով ննջեն նահատակք:

Vehatesil du Vahagn,
vor օnd astvatzəs nəstar.
Yerk-hazaryan tanuterq
Hayots hoghus Haykazunq...
Duq ayl, pandukht harazatq,
Arshakuniq tənashen.
Du ayl, ov metzd həskayits
yev tagvorats, surb Tərdat.
Yev duq karmir Vardana
vardanəman duq ənkerq,
Bagratuniq shinararq,
hErazgavors yev Bagran.

Molorhavat azger sevakron
Hərov tərov yekan him ashkharh,
Kasen, vertsvi patrag u pashton,
Lusavorchi luysn əlla khavar...

Ay anitzyal odzq, sirtq gazani,
Chornan lezud 'v angut' bazkənid,
Te bərnatsayq hogus hayreni,
Hogis chinknar i char dzer zhanid.

Hayots havat e Pərkchin havat,
Haraqelots beratz nakhəntza,
Lusavorichn tənketstə hastat
U mer aryunqs vorogen əzna.

Parsikq i zur atrushanq varin,
I zur Hagar ayre zqaghqənis,
Sur Skyutin yev tur Tatarin
I zur shoghan, azat e hogis.

Karmratzotsik het hatits nərants,
Het hoghmnahar khaytzyal khəntzorin,
Nəman saritsn aryan aghbrants,
Tapin nəshkharq karmir kətorin.

Hoghn hayreni tzətze zsurb aryun,
Tzotsən bana, arnu zyur vordyakq,
Hanmardadzayn, hantzanot ankyun
Karmir qənov nənjen nahatakq.

And you, who sat with the gods,
O grand, imposing Vahagn;
O lords, two-thousand strong,
of Armenia's lands!
O thrifty Arsacids,
rightful immigrants;
You too, holy Tiridates,
greatest of giants, greatest of kings;
And you, rosy friends
of Vardan the Red,
O Bagratuni kings at
Yerazgavors and Bagran.

Nations of ill faith and black religions
Came to my world with fire and sword.
They said: away with mass and service,
Let the Illuminator's light be obscured.

O cursed serpents, O hearts of beasts,
May your tongues and ruthless arms wither.
Though you encroached upon our natal spirit
Our soul does not succumb under your evil fangs.

Armenia's faith is the Savior's faith,
The first fruit the disciples brought.
Planted by the Illuminator,
And irrigated with our blood.

Persians in vain burn their altar fire,
In vain do Hagarites burn our cities.
The sword of Scythians, the saber of Tatars
Shimmer in vain, our soul is free.

With hearts red, like pomegranate seeds,
Like wind-beaten speckled apples,
Like fountains of blood from the mountains,
Relics have fallen on the red land.

Natal soil imbibes the holy blood
Opening its bosom, it clutches its children;
In a corner, desolate, unknown,
Martyrs rest in red sleep.

Ո՛վ մայր, ո՛վ հայր, ո՛վ եղբարք եւ քորք,
Աչք տուք յերկին, անդ ձեր սիրելին.
Եւ ամէն քայլ որ կոխէ գայդ հողք՝
Ծածկէ զնշխար Յայ նահատակին:

6. ՔԱՅԱՆԱՅՔ

ԱՂՕԹՔ ՎԱՍՆ ԿԵՆՂԱՆԵԱՑ ԵՒ ՄԵՌԵԼՈՑ

Ս. Ներսէս Ընորհալի

(The living mediate for the dead, asking God to make them worthy of the heavenly kingdom. The text is the last verse of "Astvatz Anegh" acrostic poem by St. Nerces Shnorhali (1102-1173))

Քահանայք եւ ժողովուրդք
հայցեմք ի քէն, Տէր բարեգութ.
Ընդ ննջեցեալսն հաւատով
ընկալ ըզմեզ նովին յուսով,
Յերուսաղէմ քաղաք վերին,
յորում արդարքն ժողովին,
Փառս վերերգել միշտ ընդ նոսին՝
Երրորդութեանդ երրեակ անձին:

Ov mayr, ov hayr, ov yeghbarq yev qorq,
Achq tuq herkin, and dzer sirelin,
Yev amen qayl vor kokhe zayd hoghq,
Tzatzke znashkhar Hay nahatakin.

6. ՉԱՀԱՆԱՅՔ

ԱԿՏՎ ԱՏՅՈՒՆ ԿԵՆԴԱՆՅԱՏՅ ԵՎ ՄԵՐԵԼՈՑ

Չահանայք յեղհովուրդ
haytsemq i qen, Ter baregut,
Յոն յոնջեցեալսն հատով
enkal azmez novin husov,
հԵրուսաղէմ քաղաք վերին,
horum ardarqen zhoghovin,
Փարս վերերգել միշտ նոսին
Yerrordutyand yeryak andzin.

Mothers, fathers, brothers and sisters,
Look up to the sky, therein bides your beloved;
And every step that treads our land,
Steps upon the relic of an Armenian martyr.

6. ՉԱՀԱՆԱՅՔ

PRAYER FOR THE LIVING AND THE DEAD (We Priests and People)

St. Nerces Shnorhali (1102-1173)

(The living mediate for the dead, asking God to make them worthy of the heavenly kingdom. The text is the last verse of "Astvatz Anegh" acrostic poem by St. Nerces Shnorhali (1102-1173))

We priests and people entreat you,
merciful Lord,
Receive us in the same hope
as them that are asleep in faith,
Into the supernal city, Jerusalem,
where the righteous are assembled,
To sing with them always
the glory of your Triune Godhead.

PART II

7. ՄԻՋԵՐԳ Գ

ՄԱՏԵԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ս. Գրիգոր Նարեկացի

II:3

Ընդէ՞ր կարծրացուցանես զսիրտ եղկելոյս՝
չերկնչել ի քէն, անճառ եւ ահաւոր:
Մի՛ եղէց անպտուղ ի փոքր վաստակոյս
իբր ապաջան սերմանող անբերրի երկրի:

Մի՛ լիցի ինձ երկնել, եւ ոչ ծնանել,
Ողբալ, եւ ոչ արտասուել,
Խորիել, եւ ոչ հառաչել,
Ամպել, եւ ոչ անձրեւել,
Ընթանալ եւ ոչ հասանել,
Ինձ ձայնել, եւ քեզ ոչ լսել,
Պաղատիլ, եւ անտես մնալ,
Կողկողիլ, եւ ոչ ողորմիլ,

7. MIJERG 3

MATYAN VOGHBERGUTYAN

I KHOROTS SƏRTITS KHOSQ ƏND ASTUTZO

2:3

Յոնդ կարծրացուցանես զսիրտ եղկելոյս՝
cherknchel i qen, anchar yev ahavor?
Մի յեղիտ անպտուղ ի փոքր վաստակոյս
ibr apajan sermanogh anberri yerki.

Mi litsi indz yerknchel, yev voch tzəanel,
Voghbal, yev voch artasvel,
Khorhel, yev voch harachel,
Ampel, yev voch andzrevel,
Əntanal yev voch hasanel,
Indz dzaynel, yev qez voch ləsel,
Paghatil, yev antes mənal,
Koghkoghil, yev voch voghormil,

7. INTERLUDE 3

BOOK OF LAMENTATIONS (Excerpts from Elegy II:3,4,5)

WORDS UNTO GOD FROM THE DEPTHS OF THE HEART

St. Gregory of Narek (951-1003)

II:3

Why do you harden my heart, wretched that I am,
to where I fear you not, most ineffable and awesome one?
Let not this, my small effort, be fruitless
like a futile tiller of barren land.

Let it not be that I should labor and not deliver,
Lament, and not shed tears,
Reflect, and not sigh,
Cloud over, and not rain,
Traverse, and not arrive,
Me to call out, and you to hark not,
Implore, and not be heeded,
Groan without commiseration,

Աղաչել, եւ ոչինչ օգտել,
Չոհել, եւ ոչ ճենճերել,
Ջքեզ տեսանել, եւ դատարկ ելանել:

Լո՛ւր ինձ նախ քան զկարդալս իմ առ քեզ, միայնդ հզօր,
մի՛ զանվճար տանջանացն տոյժս՝
Ընդ թուով աւուրց մեղօք կեցելոյս՝
չարագործիս ինձ հատուցանել:

II:4

Կեցո՛ զիս, գթած,
Լո՛ւր ինձ, ողորմած,
Մարդասիրեա՛, ներող,
Խնայեա՛, երկայնամիտ,
Պաշտպանեա՛, ապաւէն,
Բարերարեա՛, հզօր,
Ազատեա՛, ամենակալ,
Կենսագործեա՛, նորոգող,
Վերականգնեա՛, ահաւոր,
Լուսաւորեա՛, երկնային,
Բժշկեա՛, հնարաւոր,
Քաւեա՛, անքնին,
Պարգեւատրեա՛, առատ,
Շնորհազարդեա՛, աննախանձ,
Յաշտեա՛ց, անախտակիր,
Ընկալ՛, անոխակալ,
Սրբեա՛ ի պարտեաց, օրհնեալ:

II:5

Եթէ ողորմածացն է երանութիւն,
Իսկ դու՝ բնաւ իսկ արքայութիւն, լցեալ փափագմամբ,
Ո՞չ զբոլորն պարգեւեսցես փրկութիւն,
Ո՞չ մատուցանիցես դէղ վիրացս,
Ո՞չ սպեղանիս՝ խոցուածոյս,
Ո՞չ դարման՝ տկարութեանս,
Ո՞չ ծագեսցես լոյս ի խաւարի՝
յուսացելոյս ի քո զօրութիւնդ:

Կենաց պարգեւդ տիեզերաց:
Որ միայնդ ունիս փառս ինքնութեամբ, իսկութեամբ,
Եւ յարակայ մշտնջենաւորութեամբ՝ վկայեալ ի բնաւից.

Aghachel, yev vochinch ogtel,
Zohel, yev voch tchentcherel,
Ձքez tesanel, yev datark yelanel.

Lur indz nakh qan zkardals im ar qez, miaynəd həzör,
mi zanvətchar tanjanatsən tuzhəs,
Յnd təvov avurts meghoq ketseluyս
charagortzis indz hatutsanel.

2:4

Ketso zis, gətatz
Lur indz, voghormatz,
Mardasirya, nerogh,
Khənayya, yerkeynamit,
Pashtpanya, apaven,
Barerarya, həzör,
Azatya, amenakal,
Kensagortzya, norogogh,
Verakangnya, ahavor,
Lusavorya, yerknayin,
Bəzhəshkya, hənaravor,
Qavya, anqənin,
Pargevatrya, arat,
Shnorhazardya, annakhandz,
Hashtyats, anakhtakir,
Ənkəl, anokhakal,
Sərbya i partyats, orhnyal.

2:5

Yete voghormatzatsn e yeranutyun,
Isk du bnav isk arqayutyun, lətsyal papagmamb,
Voch zbolorn pargevestses pərkutyun?
Voch matutsanitsets degh viratsəs?
Voch speghanis khotsvatzuys?
Voch darman təkaryuanəs?
Voch tzagestses luys i khavari
husatseluyս i qo zorutyund?

Kenats pargevd tiyezerats,
Vor miaynəd unis pars inqnutiyamb, iskutyamb,
Yev haraka məshtnjenavorutyamb vəkayyal i bnavits.

Beg, yet be of no use,
Sacrifice, and not be scorched,
Witness you, and come out empty.

Hear me before I beseech you, Lord, alone almighty,
do not render the unpaid balance of tortures,
Which I owe against the full amount of my days in sin,
as retribution for my mischievous life.

II:4

Uphold me, compassionate one,
Hear me, O merciful,
Benefact, forgiver,
Spare, forbearing one,
Protect, O refuge,
Be charitable, almighty,
Save, omnipotent,
Animate, restorer,
Rehabilitate, awesome one,
Illuminate, celestial,
Cure, capable one,
Absolve, O unfathomable,
Reward, most bounteous
Adorn, unbegrudging,
Appease, unadulterable,
Accept, unvengeful,
Cleanse from debt, O blessed.

II:5

If bliss is for those granted mercy,
And you, of yourself, the Kingdom eagerly awaited,
Will you not grant total redemption?
Will you not offer medicine to my wounds?
No panacea for my injuries?
No cure for my weakness?
Will you not shine light into the darkness
for me who trusts in your might?

O life-giver of the universe,
Who alone has true glory unto yourself,
And who is borne witness by all that exists in infinite perpetuity.

Օրհնեալ եւ փառաւորեալ յերիս յաւտեանս,
Եւ անդր քան զպայման սահմանի իմանալեացն յաւիտենից:

Ամէն:

8. Ի ՎԵՐԻՆ ԵՐՈՒՍԱՂԷՍ ԲԱՐԵԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՎԱՍՆ ՆՆՁԵՑԵԼՈՑ

Երգ Յարութեան Կիրակէից
Կաթողիկոս Պետրոս Գետադարձ

Ի վերին Երուսաղէմ, ի բնակարանս հրեշտակաց,
Ուր Ենովք եւ Եղիաս կան ծերացեալ աղանակերպ,
Ի դրախտին Եղենական՝ պայծառացեալ արժանապէս.
Ողորմած Տէր, ողորմեա՛ հոգւոցն մեր ննջեցելոց:

9. ՄԻՋԵՐԳ Դ

«ՌԵՔՎԻԵՄ»

Միլվա Կապուտիկեան

Խորանի առաջ, Աստուածամօր դէմ,
Սպիտակ մի մոմ խոշոր ու վերձիք,
Սպիտակ մի մոմ կայծկլտուն է մեղմ–
Սպիտակ հագած փխրուն մի աղջիկ:

Դրսուն զանգերն են դօղանցուն տխուր՝
Մայր Էջմիածնից մինչեւ Գանձասար.
Ծունկի է իջել ու խունկ է ծխում՝
Աղօթքով լցուած մի հայ ներաշխարհ:

Տէ՛ր, ընդունելի՛ արա մեր զոհը,
Տէ՛ր, քե՛զ է մնում մեր բախտը ու մենք,
Վառե՛լ ենք քո դէմ մեր վերջին մոմը,
Դրանից մաքուր էլ ոչինչ չունենք...

10. ՏԵՐ ՈՂՈՐՄԵԱ ԱՂՕԹՔ ՀՈԳԵՀԱՆԳՍԵԱՆ

Orhnyal yev paravoryal heris havityans.
Yev andr qan əzpayman sahmani imanalyatsən havitenits.

Amen.

8. I VERIN YERUSAGHEM BAREKHOSUTYUN VASƏN NƏNJETSELOTS

(Man's objective to attain everlasting life with God)

I verin Yerusaghem, i bnakarans hreshtakats,
Ur Yenovq yev Yeghiyas kan tzeratsyal aghavnakerp,
I drakhtin yedemakan paytzaratsyal arzhanapes,
Voghormatz Ter, voghormya hogvotsən mer nənjetselots.

9. MIJERG 4

“REQUIYEM”

Khorani araj, Astvatzamor dem,
Əspitak mi mom khoshor u verdziq,
Əspitak mi mom kaytzkəltum e meghm–
Əspitak hagatz pəkhrun mi aghjik.

Dərsun zangern en ghoghanjum təkbur,
Mayr Ejmiyatznits minchev Gandzasar;
Tzunki e ijel u khunk e tzəkhum,
Aghotqov lətsvatz mi hay nerashkhar.

Ter, ənduneli ara mer zohə,
Ter, qez e mənum mer baktə u menq,
Varel enq qo dem mer verjin momə,
Dəranits maqur el vochinch chunenq...

10. TER VOGHORMYA AGHOTQ HOGEHANGƏSTYAN

Blessed and glorified thrice in eternity,
And beyond the limits of all conceivable eternities.

Amen.

8. I VERIN YERUSAGHEM INTERCESSIONS FOR THE DEAD *(In Supernal Jerusalem)* *(In Supernal Jerusalem) Song for the Resurrection* *Catholicos Petros I Getadardz (d. 1058)*

In supernal Jerusalem, in the residence of angels,
Where the aged Enoch and Elijah live in dove-like form,
Deservedly resplendent, in the paradise of Eden;
Merciful lord, have mercy on the souls of our deceased.

9. INTERLUDE 4

“REQUIEM”

Sylva Kaputikian (1919-2006)

At the altar, facing the Holy Mother,
A white candle, decent and tall,
A white candle sparkles softly–
A fragile girl dressed in white.

Outside, the bells toll wistfully,
From Mother Ejmiatzin to Gandzasar;
Inside, an Armenian inner-world, burning incense,
Is down on her knees, filled with prayer.

Lord, may our sacrifice be acceptable to you,
Lord, your's is our destiny and our life,
Here we light our last candle,
We are left with nothing more pure.

10. TER VOGHORMYA (“MISERERE”) LITANY FOR THE REPOSE OF THE SOULS *(Lord, Have Mercy)*

(This hymn is an appeal to have the gates of everlasting life open for the departed, and the gates of mercy for those who are living. It is an appeal for peace, a recommendation to walk with Christ. This old hymn of the rite of propitiation was sung at times of natural disaster or invasion by enemies. It was incorporated into the Divine Liturgy by Catholicos Simeon Yerevantsi in the 1770's.)

*Տէր ողորմեա՛, Տէր ողորմեա՛,
Տէր ողորմեա՛, Տէր ողորմեա՛:*

Ամենասուրբ Երրորդութիւն,
Տուր աշխարհիս խաղաղութիւն:

Արի Աստուած հարցն մերոց,
Որ ապաւենո՞ւ ես նեղելոց:

Հաս յօգնութիւն ծառայից քոց,
Լեր պահապան ազգիս հայոց:

*Տէր ողորմեա՛, Տէր ողորմեա՛,
Յիսուս Փրկիչ մեզ ողորմեա՛:*

11. ՄԻՋԵՐԳ Ե ԵՌԱՋԱՅՆ ՊԱՏԱՐԱԳ Պարոյր Սեակ

Մենք յաջորդներն ենք սուրբ նահատակաց,
Սակայն բնաւ էլ սուրբ չենք ինքներս,
Մա՛րդ ենք հասարակ,
Եւ... հաւատում ենք, որ պիտի դառնայ
Մեր իւրաքանչիւր խլեակը՝ այլակ միատեղումի,
Եւ իւրաքանչիւր փշուրը՝ պաշար մօտալուտ վաղուայ,
Մնացորդն՝ աճողոյ,
Մասունքը՝ մսուրք,
Սփիւռքը՝ ապառք,
Նշխարը՝ աշխարհ,,,

Եւ այս ասում էք ո՛չ դուք, ո՛չ նրանք,
Այլ ե՛ս եմ ասում,
Ես՝ Սիս-Մասիսս,
Անդր՛ւլ-անդադա՛ր-անվե՛րջ զնգացող
իմ անքուն զանգով,
Գողթան երգերի չափով այլազան,
Բամբ բամբիրների հնչումով պէս-պէս,
Ամենատարբեր ելեւէջումով շարականների
Սիսն ու Մասիսն են զրնգում
անվե՛րջ-անդադա՛ր-անդր՛ւլ:

Ով ականջ ունի,
Բլթակ հաւատոյ՝
Նա պիտի՛ զգայ

*Ter voghormya, Ter voghormya,
Ter voghormya, Ter voghormya.*

Amenasurb yerrordutyun,
Tur ashkharhis khaghaghutyun.

Ari Astvatz hartsen merots,
Vor apavend es neghelots.

Has hognutyun tzarayits qots,
Ler pahapan azgis hayots.

*Ter voghormya, Ter voghormya,
Hisus prkich mez voghormya.*

11. MIJERG 5 YERADZAYN PATARAG

Menq hajordnern enq surb nahatakats,
Sakayn bnav el surb cheng inqneres,
Mard enq hasarak,
Yev... havatum enq, vor piti darna
Mer yuraqanchyur khalyakə aylak miyateghumi,
Yev yuraqanchyur pəshurə pashar motalut vaghva,
Mənatsoṛdn atchord,
Masunqə məsurq,
Əspyurqə aparq,
Nəshkharə ashkharh...

Yev ays asum eq voch duq, voch nəranq,
Ayl yes em asum,
Yes Sis-Masiss,
Andul-andadar-anverj zəngatsogh
im anqun zangov,
Goghtan yergeri chapov aylazan,
Bamb bambirneri hənchumov pes-pes,
Amenatarber yelevjumov sharakanneri
Sisn u Masiss en zəṛəngum
anverj-andadar-andul.

Ov akanj uni,
Bəltak havato,
Na piti əzga

*Lord have mercy, Lord have mercy,
Lord have mercy, Lord have mercy.*

Most holy Trinity,
Grant peace unto the world.

Come, O God of our fathers,
Who are the refuge for the afflicted.

Rise to the aid of your servants,
Be the protector of the Armenian nation.

*Lord have mercy, Lord have mercy,
Savior Jesus, have mercy on us.*

11. INTERLUDE 5 THREE-VOICE MASS (excerpt) Paruyr Sevak (1924-1971)

We are descendents of saintly martyrs,
Though not at all saints ourselves,
We are common men,
And... we hold the belief, that we will turn
From drifting fragments to a synergy of unity,
And each crumb, into an accretion for the impending tomorrows;
The remnant, a surplus,
The vestige, a manger,
The dispersed, a promontory,
The wafer, a world...

And this is spoken not by you, not by them,
But by me,
I, the Sis and Massis;
With the continuous-unceasing-eternal sound
of my sleepless peal,
With the diverse meters of Goghtan songs,
With the various rumbles of bambir instruments,
With the sundry scales of sharakans,
Sis and Massis are ringing
eternally-unceasingly-continuously.

He who has an ear,
The lobe of faith,
He will comprehend

Իմ եռադողանջ զանգի ասունքը,
Իմ եռաբանեայ ասքի դողանջը,
Իմ եռանատնեայ խաչակնքումի շնչող ստուերը,

– Ողբամ մեռելո՞ց...
– Բեկանեն շանթե՞ր...
– Կոչեն ապրողա՞ց...

12. ԳՈՎԵԱ ԵՐՈՒՍԱԴԵՍ ՃԱՇՈՒ ՇԱՐԱԿԱՆ ՉԱՏԿԻ ԵՒ ՅԻՆԱՆՑ Ս. Ներսէս Ընդհալի

Ճաշու փոխ.
Գովեա, Երուսաղէմ, զՏէր.

Շարական Ճաշու (Աձ)
Յարեաւ Քրիստոս ի մեռելոց. ալէլուիա:
Եկայք ժողովուրդք, երգեցէք Տեառն. ալէլուիա,

*Փառք Դոր եւ Որդոյ եւ Դոգոյն Սրբոյ,
Այժմ եւ միշտ եւ յաիտեանս յաիտենից: Ամէն:*

Յարուցելոյն ի մեռելոց. ալէլուիա,
Որ զաշխարհս լուսաւորեաց: Ալէլուիա:

13. ՄԻՋԵՐԳ 2 ԵՂԲԱՅՐ ԵՄՔ ՄԵՔ Մկրտիչ Պէշիկթաշլեան

Ի բիւր ձայնից բնութեան շքեղ
Թէ երգք թռչին սիրողաբար,
Մատունք կուսին ամենագեղ
Թէ որ զարնեն փափուկ քնար՝
Չունին ձայն մի այնքան սիրուն
Քան զանձկալի եղբայր անուն:

Մէկտեղ լացինք մենք ի հնում...
Եկէք դարձեալ յար անբաժան
Խառնենք զարտօսը եւ ըզխնդում,

Im yeraghoghanj zangi asmunqə,
Im yerabanya asqi ghoghanjə,
Im yeramatnya khachaknqumi shənchogh stvera.

– Voghbam merelots...
– Bekanem shanter...
– Kochem aproghats...

12. GOVYA YERUSAGHEM TCHASHU SHARAKAN ZATKI YEV HINANTS

(The mystery of Resurrection: Death vanquished)

Tchashu pokh.
Govya Yerusaghem, əzTər;

Sharakan Tchashu
Haryav Qristos i merelots; Aleluya.
Yekayq zhoghovurdq, yergemq Tyarn. Aleluya.

*Parq Hor yev Vordvo yev Hogvoyn Sərbo,
Ayzhm ev misht yev havityans havitenits. Amen.*

Harutseluyn i merelots; Aleluya.
Vor zashkharhəs lusavoryats. Aleluya.

13. MIJERG 6 YEGHBAYR EMQ MEQ

I byur dzaynits bnutyan shəqegh
Te yergq tərchin siroghabar,
Matunq kusun amenagegh
Te vor zarnen papuk qənar,
Chunin dzayn mi aynqan sirun
Qan zandzkali yeghbayr anun.

Mektegh latsinq menq i hənum...
Yekeq dardzyal har anbazhan
Kharnenq zartosr yev əzhəndum,

The speech of my tri-chimed clamor,
The peal of my tri-voiced dictum,
The breathing shadow of my tri-fingered crossing oneself.

– The dead I’ll lament ...
– Thunderbolts I’ll shatter ...
– The living I will call upon ...

12. GOVYA YERUSAGHEM REQUIEM HYMN FOR THE SYNAXIS St. Nerces Shnorhali (1102-1173) (Praise the Lord, O Jerusalem)

Antiphon of the Synaxis:
Praise the Lord O Jerusalem.

Hymn of the Synaxis (Mode A-dz)
Christ is risen from the dead! Alleluia.
Come all you people, sing unto the Lord! Alleluia,

*Glory be to the Father and to the Son and to the Holy Spirit,
Now and always and unto the ages of ages. Amen.*

To him that is risen from the dead; Alleluia,
To him that enlightened the world. Alleluia.

13. INTERLUDE 6 BROTHERS WE ARE (Excerpt) Mkrtych Peshiktashlian (1828-1868)

From countless voices of magnificent nature
Should songs take wing in loving sound,
And should the fairest maiden’s fingers
Strum the strings of delicate harp,
A lovelier sound they can’t produce
Than the charming name of “brother.”

Together we have wept erstwhile...
Come again now, ever undivided,
Let’s blend once more our tears and joys,

Որ բազմածնունդ ըլլայ մեր ջան.
Ընդ աստեղօք ի՞նչ կայ սիրուն
Քան զանձկալի եղբայր անուն:

Մէկտեղ յոգնիմք, մէկտեղ ցանենք,
Մէկտեղ թափին մեր քրտինքներ,
Ըզիունձ բարեաց յերկինս հանենք,
Որ կեանք առնուն հայոց դաշտեր.
Ընդ աստեղօք ի՞նչ կայ սիրուն
Քան զանձկալի եղբայր անուն:

14. ԵՂԻՑԻ ԱՆՈՒՆ ՏԵԱՌՆ ԱՂՕԹՔ ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐՁԱԿՄԱՆ Ս. Ներսէս Ընդհայի

Քահանայ
Որ օրհնես զայնոսիկ, որք օրհնեն զքեզ Տէր,
Եւ սուրբ առնես զյուսացեալդ ի քեզ:

Դպիրք
Օրհնեալ է Աստուած:

Քահանայ
Կեցո՛ զժողովուրդս քո,
Եւ օրհնեա՛ զժառանգութիւնս քո,
Ջլրունն եկեղեցւոյ քո պահեա՛:

Դպիրք
Ամէն:

Քահանայ
Սրբեա՛ զսոսա որք ողջունեցին սիրով
Ջվայելչութիւն տան քո,
Դու զմեզ փառաւորեա՛ աստուածային զօրութեամբ քով,
Եւ մի՛ թողուր զյուսացեալս ի քեզ:

Դպիրք
Ամէն:
Եղիցի անուն Տեառն օրհնեալ,
յայսմ հետէ մինչեւ յաւիտեան:

Vor bazmatznund əlla mer jan.
Ənd asteghoq inch ka sirun
Qan zandzkali yeghbayr anun?

Mektegh hognimq, mektegh tsanemq,
Mektegh tapin mer qərtinqner,
Əz-hundz baryats herkins hanemq,
Vor kyanq arnun hayots dashter.
Ənd asteghoq inch ka sirun
Qan zandzkali yeghbayr anun?

14. YEGHITSI ANUN TYARN AGHOTQ ORHNUTYAN YEV ARTZAKMAN

(Glorification Hymn from the Prayer of St. Chrysostom, spoken at the center of the Church. A general blessing to all who represent God's community, and who raise their voice to glorify the Lord)

ՉԱԿԱՆԱ
Vor orhnes zaynosik vorq orhnen əzqez Ter,
Yev surb arnes əzhusatsyald i qez.

ԴԿԻՐԻՔ
Orhnyal e Astvatz.

ՉԱԿԱՆԱ
Ketso əzzhoghovurdəs qo,
Yev orhnya əzzharangutyunəs qo,
Əzlərumn yekeghetsvo qo pahya.

ԴԿԻՐԻՔ
Amen.

ՉԱԿԱՆԱ
Sərbya əzsosa vorq voghjunetsin sirov
Əzvayelchutyun tan qo,
Du əzmez paravorya astvatzayin zorutyamb qov,
Yev mi toghur əz-husatsyals i qez.

ԴԿԻՐԻՔ
Amen.
Yeghitsi anun Tyarn orhnyal,
haysəm hete minchev havityan.

That bounty be born of our efforts.
What is more alluring under the stars
Than the charming name of “brother”?

Let us work and sow together,
Together pour our sweat;
Let us harvest the good crop
And give life to Armenia’s soil.
What is more alluring under the stars
Than the charming name of “brother”?

14. YEGHITSI ANUN TYARN (Excerpt) PRAYER OF BLESSING AND DISMISSAL (Blessed Be the Lord's Name) St. John Chrysostom (349-407)

The Priest
O Lord, who blesses them that bless you,
And sanctifies them that put their trust in you.

The Clerks
Blessed is God.

The Priest
Save your people
And bless your inheritance,
Guard the fullness of your church.

The Clerks
Amen.

The Priest
Sanctify them that have greeted in love
The beauty of your house,
Glorify us with your divine power,
And do not forsake them that set their hope in you.

The Clerks
Amen.
Blessed be the name of the Lord
from this time forth forevermore.

Եղիցի անուն Տեառն օրհնեալ,
յայսմ հետէ մինչեւ յաւիտեան:
Եւ եղիցի անուն Տեառն օրհնեալ,
յայսմ հետէ մինչեւ յաւիտեան:

15. ՎԵՐՋԵՐԳ ԱՆՂԱՍՏԱՆ

Դանիէլ Վարուժան

Արեւելեան կողմն աշխարհի
Խաղաղութի՛ւն թող ըլլայ...
Ո՛չ արիւններ, քրտինք հոսին
Լայն երակին մէջ ակօսին.
Ու երբ հնչէ կոչնական ամեն գիւղակի՝
Օրհներգութի՛ւն թող ըլլայ:

Արեւմտեան կողմն աշխարհի
Բերրիութի՛ւն թող ըլլայ...
Ամեն աստղէ ցող կայլակի,
Ու ամեն հասկ ծուլէ ոսկի.
Եւ ոչխարներն երբ սարին վրայ արածին՝
Ծիլ ու ծաղի՛կ թող ըլլայ:

Հիւսիսային կողմն աշխարհի
Առատութի՛ւն թող ըլլայ...
Ոսկի ծովուն մէջ ցորեանին
Յաւտ լողայ թող գերանդին.
Ու լայն ամբարն աղուններուն երբ բացուի՝
Բերկրութիւն թող ըլլայ:

Հարաւային կողմն աշխարհի
Պտղաբերուն թող ըլլայ...
Ծաղկի՛ մեղրը փեթակներուն,
Յորդի գինին բաժակներուն.
Ու երբ թխեն հարսերը հացը բարի՝
Սիրերգութի՛ւն թող ըլլայ:

Yeghitsi anun Tyarn orhnyal,
haysəm hete minchev havityan.
Yev yeghitsi anun Tyarn orhnyal,
haysəm hete minchev havityan.

15. VERJERG ANDASTAN

Arevelyan koghm ashkharhi
Khaghaghutyun togh əlla...
Voch aryunner, qərtinq hosin
Layn yerakin mej akosin;
U yerb hənche kochnakn amen gyughaki,
Orhnergutyun togh əlla.

Arevmətyan koghm ashkharhi
Berriyutyun togh əlla...
Amen astghe tsogh kaylaki,
U amen hask dzule voski;
Yev vochkharnern yerb sarin vra aratzin
Tzil u tzaghik togh əlla.

Hyusisayin koghm ashkharhi
Aratutyun togh əlla...
Voski tzovun mej tsoryanin
Havet logha togh gerandin;
U layn ambarn aghunnerun yerb batsvi,
Berkərutyun togh əlla.

Haravayin koghm ashkharhi
Pətgəberum togh əlla...
Tzaghki meghrə petaknerun,
Hordi ginin bazhaknerun;
U yerb təkhen harsərə hatsə bari,
Sirergutyun togh əlla.

Blessed be the name of the Lord
from this time forth forevermore.
And blessed be the name of the Lord
from this time forth forevermore.

15. POSTLUDE BLESSING OF THE LAND (1914) *Daniel Varoujan (1884-1915)*

In the Eastern realms of the world
May there be peace...
Let sweat, not blood flow
In the wide groove of the furrow;
And when the bell in every village tolls,
May there hymn-singing be.

In the Western realms of the world
May there be fertility...
May every star drip with glitter
And gild every husk with gold;
And as sheep graze upon the hills
May there buds and blossoms be.

In the Northern realms of the world
May there be abundance...
In a golden sea of wheat fields
May the scythe forever swim;
And when the vast sweetbriar granary opens
May there jollity be.

In the Southern realms of the world
May there be fruitfulness...
May honey teem within the hives,
And cups with wine overflow;
And when brides bake the good bread,
May there love-singing be.